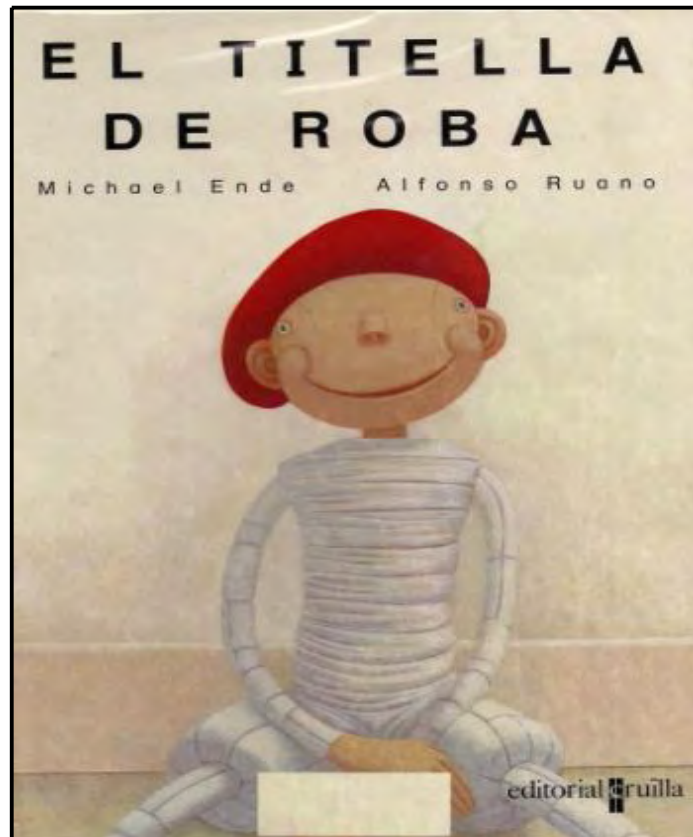

El gust per la lectura
Educació primària

EL TITELLA DE ROBA

Michael Ende

GUIA PER AL PROFESSORAT

Generalitat de Catalunya
Departament d'Ensenyament

SEMINARI
“El gust per la lectura”
2010-2011
Educació primària

Subdirecció General de Llengües i Entorn
Servei d’immersió i Ús de la Llengua

EL TITELLA DE ROBA

Michael Ende

ANNA F. BUÑUEL

Els continguts d'aquesta publicació estan subjectes a una llicència de Reconeixement-No comercial-Compartir 3.0 de Creative Commons. Se'n permet còpia, distribució i comunicació pública sense ús comercial, sempre que se'n citi l'autoria i la distribució de les possibles obres derivades es faci amb una llicència igual a la que regula l'obra original.

La llicència completa es pot consultar a:

<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/3.0/es/deed.ca>

ÍNDIX

INFORMACIÓ SOBRE EL LLIBRE

1. Fitxa tècnica	7
2. Per saber-ne una mica més	7
2.1. L'autor: Michael Ende	7
2.2. L'il·lustrador: Alfonso Ruano	10
2.3. El conte: <i>El titella de roba</i>	10

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

1. Abans d'obrir el llibre	12
2. Mentre el llibre és obert.	13
Observem les il·lustracions	13
3. Després de tancar el llibre	17
3.1. Activitats proposades a partir de la lectura	17
Dimensió literària	18
Dimensió comunicativa	20
Competència audiovisual	22
Tractament de la informació i competència digital	23
Competència artística i cultural	23
3.2. Altres activitats	24

ANNEXOS

Annex 1: Pauta de valoració de la narració oral	25
Annex 2: Poemes i endevinalles de joguines	26

BIBLIOGRAFIA I WEBGRAFIA	29
------------------------------------	----

INFORMACIÓ SOBRE EL LLIBRE

1. FITXA TÈCNICA

Títol: *El titella de roba*

Autor: Michael Ende

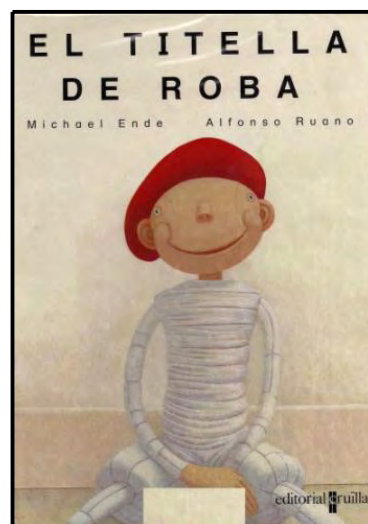
Il·lustrador: Alfonso Ruano

Editorial: Cruïlla

Nombre de pàgines: 30

Any de publicació: maig de 2001

ISBN: 84-661-0077-6

2. PER SABER-NE UNA MICA MÉS

2.1. L'AUTOR: MICHAEL ENDE

Biografia

Michael Ende va néixer el 1929 a Garmish-Partenkirchen (Baviera). Ben aviat, la seva família es va traslladar a Munic, on va créixer, envoltat dels artistes i escriptors que constituïen el cercle dels seus pares, en un ambient on les qüestions artístiques i espirituals tenien molta més importància que el confort material. Va viure el règim nazi, que va classificar el seu pare entre els *artistes degenerats* –fet que va posar la família en una situació econòmica precària que va durar molts anys–, i la destrucció d'Alemanya durant la Segona Guerra Mundial.

L'atmosfera creativa que es respirava a casa el va fer decantar ben aviat cap a les arts, com a estudiant de teatre a l'Escola de Teatre de la Càmera de Munic, i com a

escriptor: ja de ben jove escrivia poesia i teatre. Fins i tot va formar part d'una companyia de teatre que feia gires per províncies. En el curs d'una d'aquestes gires va conèixer l'actriu Ingeborg Hoffmann, que seria la seva parella durant 33 anys, i amb qui sempre va tenir una gran afinitat de pensament. A través d'ella es va introduir en els cercles teatrals i durant uns anys va escriure obres d'encàrrec per a teatres i cabarets. Ingeborg Hoffmann va ser la seva mentora literària i artística.

El 1958 va passar un fet que va determinar la seva vida a partir d'aleshores: un antic company d'estudis li va proposar que escrivís quatre ratlles destinades als infants per acompanyar uns dibuixos seus. Així va ser com va néixer *Jim Botó* i com Ende va començar a escriure literatura infantil. Després de molts intents infructuosos,

l'editorial Thienemanns en va acceptar el manuscrit i, des d'aleshores, li va publicar totes les obres.

Jim Botó va ser un gran èxit editorial i el 1961 li va fer guanyar el màxim guardó de literatura infantil alemanya, el *Deutscher Jugendliteratur Preis*. A partir d'aquest moment ja va ser un escriptor de ressò internacional.

El 1970 Michael i Ingeborg es van instal·lar a Roma. Marxar d'Alemanya va ser una decisió que, entre altres motius, va tenir a veure amb les dures crítiques que rebien els llibres d'Ende, malgrat els bons resultats comercials.

El 1973 es publica *Momo*, obra per la qual l'any següent va ser guardonat amb el Premi de Ficció Infantil d'Alemanya i va ser nominat per al premi europeu, i el 1979 veu la llum *La Història Interminable*, probablement el seu llibre més famós, que va obtenir el ZDF's Book Worm Prize, el Wilhelm Hauff Prize, el premi de l'Acadèmia Alemanya de Literatura Infantil i Juvenil i el Premi Europeu de Ficció Juvenil, entre d'altres. Ambdues obres han estat traduïdes a moltes llengües d'arreu del món i se n'han fet adaptacions cinematogràfiques, per bé que rebutjades per Ende, que fins i tot va emprendre accions legals contra la versió de *La Història Interminable* rodada l'any 1984.

La seva carrera va continuar recollint premis, i alternant la publicació de literatura infantil amb l'adreçada al públic adult, i amb obres de teatre –gènere que mai no va abandonar del tot– i llibrets d'òperes i de musicals. El 1982 es va publicar una recopilació de converses d'Ende amb el polític socialdemòcrata Erhard Eppler i la directora del Kontaktteater Hanne Tächl; les seves opinions van fer que, en les protestes ecologistes, els manifestants portessin a la mà el seu llibre *Momo* com a símbol de la lluita antinuclear.

L'any 1985, en morir Ingeborg, Ende torna a Alemanya i s'instal·la a Munic, on funda un grup literari, *Der Pagat*. Poc temps després retroba Mariko Sato, que havia traduït la seva obra al japonès, i s'hi casa el 1989. Ende mor sis anys després, amb 65 anys.

Claus de la seva obra

Juan Carlos Olivares parla d'Ende com d'un escriptor que *tracta el lector menor com un adult amb la ment oberta a altres mons*, i, com a tal, el fa participar d'una sèrie de claus, que esdevenen constants de la seva obra. Seguirem el seu article en la descripció d'aquestes claus¹:

- la solitud dels nens en l'era del consumisme: les seves històries són plenes de fills únics, reflex dels nens de les famílies nuclears de l'Alemanya que Ende va conèixer. El sentiment d'incomprensió que sent la Lena davant dels seus pares, el potent vincle amb l'àvia del petit propietari del titella de roba, la marginació i l'assetjament escolar que Bastian viu en solitud o la potent personalitat de la Momo en són bones mostres. En molts d'aquests personatges, la solitud també té la contrapartida positiva de facilitar-los l'entorn perfecte per accedir a altres realitats amb l'ajut de la imaginació i de la lectura.
- la riquesa literària de la por: el tret que probablement situa millor la seva obra en el corrent anomenat nou romanticisme alemany és el tractament explícit del sentiment de la por i de la part fosca de l'ésser humà: l'angoixa de Bastian, la por a la mort dels homes grisos o la sàtira de la novel·la gòtica de terror a *La poció*

¹ Article citat a la bibliografia.

del desig ens mostren el tractament que en fa, tant des del vessant descriptiu com des de la subjectivitat.

- la consciència del temps: aquest és, probablement, l'element que té una presència més clara en tots els seus contes; el temps i la seva plasmació material, el rellotge. Al llarg dels seus relats, trobem éssers sinistres que roben el temps de les persones, rellotges que es fan girar enrere per esmenar una decisió que no s'hauria d'haver pres mai, trames que es desenvolupen contrarellotge. En aquest tema aflora una de les principals obsessions surrealistes, i ja sabem que aquest estil té molta influència en l'obra d'Ende. En general, la dimensió temps té per a Michael Ende una connotació negativa, ja que la nostra societat n'és esclava, tal i com expressa de manera contundent el llibre *Momo*.

- l'arquitectura com a instrument per a construir mons imaginaris: els seus relats sempre tenen lloc en ambients urbans, amb ciutats fantàstiques i cases que amaguen veritables geografies interiors. Poden ser ciutats de noms i ressons orientals (*Jim Botó*), veritables presons de ciment (*Momo*) o entramats laberíntics de carrers amb noms fantàstics i cases amb illes i llacs glaçats al seu interior (*El secret de la Lena*). Però sempre ens fan recordar els espais desolats de la pintura surrealista, com els que pinten De Chirico, Delvaux, Dalí o el pare de l'escriptor, Edgar Ende, i les ciutats interiors que descriuen escriptors destacats com Italo Calvino o Jorge Luís Borges.

seu museu de Munic.

Finalment, a tall d'anècdota, hem d'esmentar la fascinació que tenia Ende per les tortugues –i que justifica per diferents raons², des de la seva presència a la mitologia d'arreu del món fins a les seves connotacions d'intemporalitat i hieratisme. En moltes de les seves obres, hi apareix aquest animal: Morla, a *La Història Interminable*; Cassiopeia, a *Momo*, o la tortuga Parsimònia, a *La Parsimònia Tranquil·la i altres contes*. L'autor tenia una col·lecció de figures que representaven aquests animals i que actualment es troben al

Per a més informació sobre l'autor podeu consultar el web:

http://www.xtec.cat/recursos/lit_inf/dossiers/ende/bio.htm

² Vegeu: <http://ende.blogcindario.com/2009/03/00129-tortugas.html>

2.2. L'IL·LUSTRADOR: ALFONSO RUANO

L'il·lustrador del conte *El titella de roba* és Alfonso Ruano. Nascut a Toledo l'any 1949, va estudiar Filosofia i, posteriorment, pintura a l'escola de Belles Arts de Madrid. Des de 1976 treballa a Edicions SM, on actualment és el director d'art. Compagina el seu treball de direcció gràfica amb la il·lustració de llibres infantils, a més de col·laborar en premsa. Ha publicat uns vint llibres per a infants i ha estat reconegut pel seu treball. Al llibre *El titella de roba*, Alfonso Ruano ens presenta unes il·lustracions plenes de detalls (estampats dels llençols, habitacions, robes, detalls de la cuina), que es poden apreciar al llarg de cada pàgina i que aporten molta informació.

Ha guanyat premis molt destacats per les seves il·lustracions, com el Lazarillo al 1984 i el Premi Nacional d'Il·lustració 1986 per la seva obra *El cavall fantàstic*.

Per obtenir més informació sobre Alfonso Ruano, podeu consultar aquesta pàgina web:

http://sol-e.com/bancorecursos/museo.php?letra=R&id_tabla=762&seccion=Biografia

2.3. EL CONTE: *EL TITELLA DE ROBA*

Un bon dia, en Tomàs, avorrit del seu titella, el llança per la finestra. Després de passar per les mans d'una sèrie de personatges, el titella torna a les mans del seu amo.

El **títol** de l'obra, un títol temàtic, ens n'avança el contingut. Esmenta el protagonista i el material amb què està fet. La **il·lustració** de la coberta completa la informació. Amb aquesta primera mirada, títol i dibuix del protagonista, ens podem situar per tal de conèixer la història.

La narració comença amb la típica fórmula d'inici «Vet aquí que una vegada...», que ens col·loca enfront de quelcom meravellós. Ens trobem en un **escenari** situat en un temps i lloc determinats gràcies a les il·lustracions d'Alfonso Ruano, que enriqueixen la narració. Coneixem les aventures del protagonista des que el titella surt de la casa d'en Tomàs fins al seu retorn.

L'**estructura** de l'obra és senzilla i es correspon amb una història simple que dura uns quants dies. El lligam entre seqüència i seqüència ve donat per les preguntes que apareixen al final de cada pàgina. La cantarella es transforma en una interrogació i en una resposta reiterativa: *Doncs a en Tomàs*.

Al llarg de la narració ens trobem amb una sèrie de **personatges**, que són joguines (el titella protagonista), humans (en Tomàs, el drapaire, l'àvia, l'amo dels gossos) o animals (una gossa i els seus set cadells). Podríem dir que tots tenen cabuda en una narració lineal senzilla i que el protagonista es relaciona amb tots.

➤ **El titella**

És el protagonista del conte i ja se l'anomena a la primera línia amb un nom comú freqüent a la tradició literària. Es dona la seva entrada amb una simple caracterització: el narrador ens diu que està fet per uns quants retalls de roba, que era d'un nen que es deia Tomàs, que les coses li anaven bé, que sempre estava content, que feia la seva feina amb molt de gust i que la seva feina consistia a fer riure el seu propietari.

Al final veurem com aconsegueix el seu propòsit. Ja en la portada es presenta com una joguina somrient i delicada que invita a conèixer-la i es guanya el lector.

➤ **En Tomàs**

És un infant solitari, una constant al llarg de l'obra d'Ende, on la soledat és un entorn perfecte per jugar amb la imaginació i entrar dins d'altres realitats. És el propietari del titella però se'n cansa aviat. La seva curiositat el porta a buscar noves joguines i a no valorar la que té. La seva aparició a la il·lustració ens el mostra com un nen de set anys d'una família benestant. Al cap d'uns dies, en Tomàs troba a faltar el titella i es passa el dia plorant.

El final del conte resol el conflicte plantejat al començament. Les preguntes suscitées pel narrador per mantenir la intriga tenen la resolució quan el Tomàs esclata a riure, una vegada recuperada la seva joguina. Es dona el conte per tancat. El temps verbal en present i les lletres en majúscula tanquen la història.

- **L'àvia d'en Tomàs**, que reconeix el titella, l'apedaça, el neteja i l'envia per correu al seu nét, sabedora de la importància que té la joguina per al noi.
- **El drapaire** es un pobre home que es guanyava la vida venent draps i papers que arreplegava.
- **La gossa i els seus set cadells** mosseguen el titella, se'l disputen i l'arrosseguen fins que **l'amo dels gossos** el llença.

Els valors de l'obra

Amb aquest conte, Ende ens presenta un tema recurrent: el valor de l'amistat i de l'afecte, a la vegada que ens mostra el saber conformar-se amb el que tenim, aprofitant allò que ens brinda la bona companyia. El titella torna a les mans del seu amo després d'una absència que aconsegueix transformar la mirada del noi i fer-lo créixer. Podem partir d'una pregunta: Es va comportar correctament en Tomàs llençant el titella? Què en penseu?

ORIENTACIONS DIDÀCTIQUES

1. ABANS D'OBRRIR EL LLIBRE

LA MOTIVACIÓ

Abans de fer la presentació del llibre es pot preparar una activitat de motivació per introduir-lo. Es pot partir de la idea que un titella entremaliat ha amagat un llibre. Comença l'aventura de cercar el llibre, que es trobarà amagat en qualsevol lloc de l'aula. El llibre conté un missatge:

—Nens i nenes, sóc un titella i m'agradaria fer-vos un regal. Aquí teniu la meva història.

Una altra possibilitat seria que presentés el conte el titella-mascota de l'aula.

Ja tenim el llibre a les nostres mans. La mestra o el mestre el presentarà a l'alumnat. Tot observant-ne la coberta, farem una sèrie de preguntes per tal d'activar els coneixements previs i anticipar l'argument:

—Llegiu el títol. Quina informació ens dóna?

- Qui és el protagonista de la història?
- Què li pot passar?

—Fixeu-vos en la il·lustració del titella. Com està? Com és? Com va vestit?

—Algú de vosaltres té un titella? Com es diu? A què jugueu amb ell? Heu anat a veure titelles? Us agraden els titelles?

A continuació, tot observant la coberta del llibre, podem fer preguntes per tal d'extreure'n les dades principals (**activitats 1 i 2 del quadern per a l'alumnat**):

- Quin és el títol?
- Qui és l'autor?
- Qui és l'il·lustrador?
- Quina editorial el publica?

També podeu donar una breu informació sobre l'autor i l'il·lustrador.

Expliqueu les parts externes que donen informació del llibre. Copieu a la pissarra les dades que identifiquen el llibre, de manera que s'hi pugui escriure el títol, el nom de l'autor i de l'il·lustrador, l'editorial i la col·lecció:

- On trobem el títol del llibre? A la coberta?
- I el nom de l'autor? I el de l'il·lustrador?
- Com sabeu el nom de l'editorial?

Seria bo, una vegada treballat oralment i de manera col·lectiva l'apartat «Abans d'obrir el llibre», passar a fer les activitats 1 i 2 del quadern per a l'alumnat.

Fes un cop d'ull a la coberta i completa.

Títol del llibre	
Autor	
Il·lustrador	
Editorial	

Pensa una mica.

El protagonista serà _____

Què li pot passar? _____

2. MENTRE EL LLIBRE ÉS OBERT

Abans de començar la lectura del conte, podeu proposar als nens i nenes que busquin informació sobre:

- El nombre de pàgines que té.
- Les il·lustracions que hi ha.

A continuació, es passarà a llegir el llibre. La mestra o el mestre en pot fer una lectura guiada. Es tracta de portar a terme una situació de lectura compartida on es treballin les diferents estratègies de lectura que els nens i nenes han de posar en pràctica per comprendre el text abans, durant i després de llegir (formulació d'hipòtesis, anticipació de fets, inferències, deducció de paraules, comprovació d'hipòtesis, etc.).

Podem treballar el llibre de manera col·lectiva. La lectura pot durar diverses sessions i es pot fer una lectura en veu alta per part de la mestra, a la vegada que fa la presentació de les il·lustracions. Una vegada presentat i llegit el llibre, es pot deixar al racó de la biblioteca d'aula per tal que els nens i nenes puguin llegir-lo. També seria interessant que al racó hi hagués una capsa amb algunes de les activitats proposades al quadern per a l'alumnat, per si algun nen o nena volgués fer-ne alguna, lliurement.

Els versos finals amb què es tanquen les pàgines són un bon recurs per treballar la dicció, la memorització i l'expressivitat. Convindria que els alumnes participessin i els diguessin en veu alta després de finalitzar el text de cada pàgina.

OBSERVEM LES IL·LUSTRACIONS

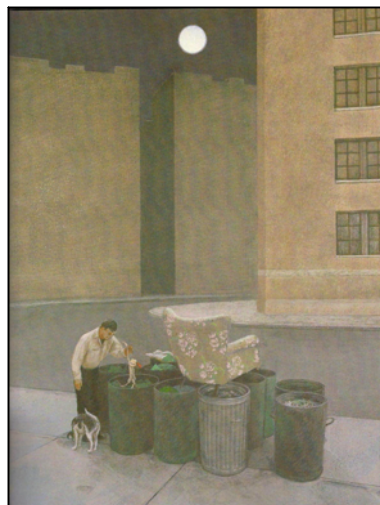
Les il·lustracions d'Alfonso Ruano són un bon complement a la lectura. Ajuden els nois i noies a entrar en contacte amb el món visual i plàstic, a la vegada que desenvolupen les seves sensibilitats, permeten tot un treball oral i es converteixen en un gran suport per a la comprensió del text. Les il·lustracions aporten d'altres informacions que no es troben en el text i permeten fer inferències sobre alguns aspectes no explícits en la narració: així doncs, a partir d'elles, podem conèixer les característiques físiques dels personatges, la seva manera de vestir, el lloc on viuen, com és casa seva...

Podem fer un treball de lectura de la imatge prenent com a punt de partida les il·lustracions del llibre, tenint en consideració els aspectes següents, que es poden aplicar a les diferents il·lustracions.

1. Idees generals

Treballar el tema de la il·lustració a partir de la pregunta:

- Què es veu? Què hi passa?
- Quin títol posaries a aquesta il·lustració?

Detectar les qualitats dels elements i dels personatges de la il·lustració:

—Com és en Tomàs? Com va vestit? Està content o trist?

—Com són els objectes que apareixen? Grans o petits? Quin color tenen?

—Explica al davant dels companys i companyes com és algun element de la il·lustració.

Observar les accions que fan els personatges:

—Què fa el drapaire?

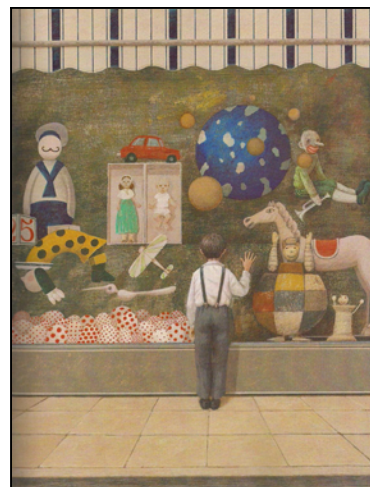
—Què fa l'àvia?

—Què estan fent els gossos?

2. Els sentits

Treballar les qualitats dels elements a partir dels sentits:

- **La vista:** observar les joguines i especificar-ne la forma i el color.
- **L'oïda:** els sons, sorolls, silencis, onomatopeies... Quin so pot fer l'avió? I el cavall? I el cotxe?
- **El tacte:** diferents textures (diferent tacte i pes de les joguines).
- **L'olfacte:** olors (escombraries).

3. Les relacions lògiques que apareixen a la il·lustració

Podem fer una lectura més literal de la làmina especificant-ne els espais, el nombre de personatges, la quantitat d'elements...:

- **Mida:** gran / petit, més gran que, més petit que...
- **Quantitat:** molts / pocs, n'hi ha... (tres, quatre...), comptabilitzar elements.
- **Espai:** dins / fora, a sobre / a sota, a dalt / a baix, a un costat / a l'altre costat, a la dreta / a l'esquerra, al mig de, damunt de..., davant de... / darrere de..., ple / buit.
- **Temps:** matí / tarda, abans de... / després de..., de dia / de nit.

4. Les relacions emotives i personals

Reflexionar a l'entorn de com deuen sentir-se els personatges. Es tractaria d'expressar verbalment els sentiments, emocions i relacions entre ells: El titella està trist per... L'àvia arregla el titella perquè en Tomàs...

També es tractaria d'expressar la relació que hi pot haver entre allò que es veu a la il·lustració i l'experiència personal de l'infant:

—Tens àvia? Com es diu?

—Com és la teva àvia? Quants anys té? Com porta el cabell? Què li agrada fer?

5. Les situacions comunicatives

La il·lustració és un bon recurs per poder utilitzar totes les funcions comunicatives d'una manera explícita. Podem aprofitar-la per tal de:

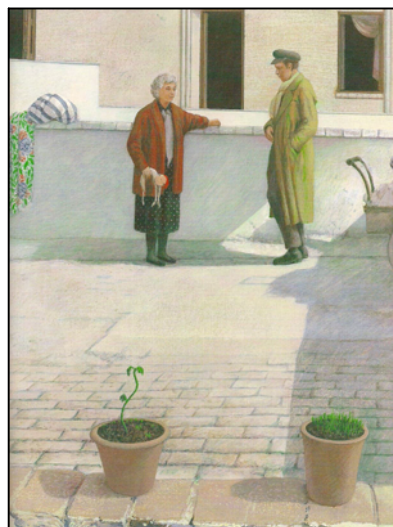
- Preparar una petita dramatització.
- Inventar un diàleg.
- Jugar al *Veig, veig*.
- Establir una conversa aprofitant el tema de les joguines:

—Quines joguines tens tu a casa teva? Has jugat amb titelles?

- Mantenir una conversa telefònica entre diferents personatges.
 - Imaginar i elaborar oralment el que diuen els personatges:
- Què poden dir-se l'àvia i el drapaire?
- Descriure físicament un personatge.
 - Donar opinions a l'entorn dels comportaments dels personatges:

—Creus que en Tomàs va actuar bé llençant el titella?

—I l'àvia arrançant el titella?

6. La creativitat

Podem proposar activitats com:

- Inventar-se el nom dels personatges.
- Imaginar què els agradaria fer si fossin dins la il·lustració.
- Inventar històries a partir dels personatges.
- Imaginar què pot haver passat abans, què pot passar després...
- Planificar una narració, per grups, a partir de la situació mostrada en la il·lustració.
- Respondre preguntes:

— Si en Tomàs t'invités a jugar, a què jugaries?

- Crear situacions hipotètiques:

— Què passaria si el titella fos de gel? I si fos de xocolata? O de cartró?

— Imagina que en Tomàs és un nen molt pobre. Com s'hauria comportat amb el titella?

— Un dia vas a llençar les escombraries i et trobes un titella al contenidor...

— Imagina que un bon dia arriba una capsa molt gran a casa teva. Explica què hi podria haver dins.

3. DESPRÉS DE TANCAR EL LLIBRE

Una vegada s'ha tancat el llibre, es poden fer algunes de les activitats que suggerim a continuació. Les propostes que s'han elaborat a partir de la lectura del conte *El titella de roba* tenen en consideració les diferents competències establertes al currículum. Hi trobareu activitats preparades per fer amb el grup classe i d'altres, per treballar en parelles, de manera individual o bé en petits grups, de forma col·laborativa.

3.1. ACTIVITATS PROPOSADES A PARTIR DE LA LECTURA

CONTINGUTS QUE ES TREBALLEN ³		
COMPETÈNCIA COMUNICATIVA LINGÜÍSTICA I AUDIOVISUAL	Dimensió literària	<ul style="list-style-type: none"> • Obtenció d'informació a partir de la coberta del llibre • <i>Formulació d'hipòtesis a partir del títol i de la il·lustració</i> • <i>Opinió sobre el conte</i> • <i>Els personatges del conte</i> • <i>Els llocs en la narració</i> • <i>Les frases repetitives d'un text</i> • <i>Les fórmules d'inici i de final</i> • <i>El diàleg</i> • <i>Les frases fetes</i> • Poemes
	Dimensió comunicativa	<ul style="list-style-type: none"> • Conversa a partir de les il·lustracions • <i>Narració oral d'un conte</i> • Expressió de vivències • Reflexió a partir del conte: valors • Escenificació del conte amb titelles
	- Parlar i conversar	<ul style="list-style-type: none"> • Escolta activa del conte • Comprensió del conte
	- Escoltar i comprendre - Llegir i comprendre	<ul style="list-style-type: none"> • <i>Escriptura d'un petit diàleg</i> • <i>Escriptura de situacions</i> • <i>Escriptura d'una opinió</i>
	- Escriure	<ul style="list-style-type: none"> • <i>L'adjectiu</i> • <i>Derivació de paraules</i> • <i>Vocabulari: la família</i> • <i>Vocabulari: ordinals</i>
Competència audiovisual	<ul style="list-style-type: none"> • Enregistrament d'un conte amb titelles 	

³ Els continguts marcats amb color vermell i en cursiva són els que apareixen al quadern per a l'alumnat.

Tractament de la informació i competència digital	<ul style="list-style-type: none"> • Visionat d'un vídeo: el museu de les joguines. Cerca d'informació
Competència artística i cultural	<ul style="list-style-type: none"> • Lectura de la imatge • Memorització d'una endevinalla o cançó • <i>Dibuix del titella</i>

DIMENSIÓ LITERÀRIA

Opinió sobre el conte (activitats 3 i 4). Una vegada acabat el conte, la mestra o el mestre preguntarà als alumnes si els ha agradat. Quan cadascú hagi manifestat la seva opinió davant dels companys i companyes, passarà a pintar la cara que millor representi la seva opinió i farà un dibuix del moment que més li ha agradat.

1. Què et sembla el conte?
 Molt Molt poc
 2. Dibuixa el moment del conte que t'ha agradat més.
 Comenta amb els teus companys i companyes de classe.

1. Escriu el nom dels personatges que participen a la història.
 El nom del personatge El paper del personatge

Els personatges del conte (activitat 5). De manera col·lectiva, es recordaran els personatges que participen a la història. Posteriorment, cada nen i nena farà l'activitat al seu full.

Els llocs en la narració (activitat 6). Converseu entre tots sobre els diferents llocs que surten al conte. Es pot fer aquesta activitat observant les il·lustracions per tal de recordar els diferents espais. El titella de roba passa per una sèrie de llocs: sortida de la casa d'en Tomàs, vorera del carrer, casa de la gossa, escombraries, casa de l'àvia, casa d'en Tomàs.

1. Identifica els personatges que parlen i que pensen.
 2. Identifica la veu de cada personatge.

Les veus de la narració (activitat 7). La història del titella conté diferents veus. Ens trobem amb el narrador, però també amb personatges que parlen i que pensen.

Aquesta activitat es pot fer en grups de quatre alumnes. Cada nen o nena ha de dir en veu alta una de les frases. La resta ha d'endevinar qui les diu o les pensa (el drapaire és l'únic personatge que pensa allò que diu).

Treballem l'expressivitat (activitat 8). Al llarg de l'obra apareixen unes preguntes i respostes que es van repetint. La mestra o el mestre pot fer la pregunta als nens i nenes perquè contestin: «Fer riure» i «a en Tomàs».

Quina era la seva feina?

Fer riure.

I a qui?

Doncs a en Tomàs.

Què és el que feia més bé?

Fer riure.

I a qui?

Doncs a en Tomàs.

Quina missió tenia?

Fer riure.

I a qui?

Doncs a en Tomàs.

Aprofitarem la reiteració d'aquestes preguntes-respostes per treballar l'expressivitat. Demanarem als nens i nenes que les diguin:

- Rient
- Cantant
- Plorant
- Molt ràpid
- Lentament
- Com una velleta
- Com un esportista

• **Protagonistes: les joguines.** Converseu sobre altres contes o audiovisuals que tinguin una joguina com a protagonista: *El soldadet de plom*, *Pinotxo*. És un bon moment per preguntar als nens si han vist alguna pel·lícula en la qual els protagonistes siguin joguines... Es pot anar a la biblioteca a buscar llibres on el protagonista sigui una joguina.

- **Recitem un poema.** Hi ha poetes que s'han inspirat en les joguines i han escrit poemes sobre elles. Fomenteu que n'aprenguin algun de memòria (a l'annex 2 d'aquesta guia en trobareu una petita mostra).

DIMENSIÓ COMUNICATIVA

Els diàlegs en la narració (activitat 9). Aprofitarem la il·lustració de l'àvia i el titella per dramatitzar un petit diàleg. Una nena pot fer el paper d'àvia i un nen, el de titella. Posteriorment, escriuran a les bafarades, alguna frase del diàleg representat.

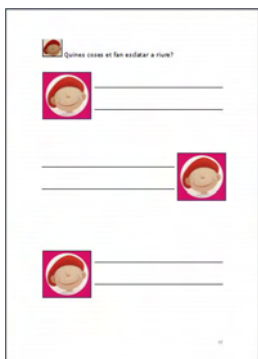
Els adjectius (activitat 10). Aquesta activitat es pot fer partint d'un treball previ col·lectiu. Els nens i nenes observaran les joguines i relacionaran cadascuna amb l'adjectiu corresponent.

Paraules derivades (activitat 11). Es tracta de relacionar les dues columnes. Aquesta activitat es farà per parelles i, a continuació, se'n comprovaran els resultats.

Sopa de lletres (activitat 12). Com que al conte apareix una àvia, ho podem aprofitar per conversar sobre la família. Després cada nen i nena cercarà els noms escrits a la sopa de lletres.

Les frases fetes (activitat 13). Al text apareixen unes quantes frases fetes:

- Fer mans i mànigues
- Fer goig
- Esclatar a riure

Després d'explicar-ne el significat, aprofitarem per treballar la frase feta «Esclatar a riure» i demanarem als nens i nenes que, col·lectivament, expliquin als companys i companyes situacions que els hagin fet molta gràcia. Després cadascú escriurà al seu full tres situacions divertides.

Inventem un conte (activitat 14). Aprofitarem l'inici del conte: *Vet aquí que una vegada...*, per tal de treballar les fórmules de començament i acabament de contes.

Podem anotar a la pissarra tres fórmules d'inici i d'acabament :

- *Hi havia una vegada...*
- *En aquells temps...*
- *Fa molts anys...*

- *I conte contat, conte acabat.*
- *I vet aquí un gos, vet aquí un gat, aquest conte s'ha acabat.*
- *I van viure feliços i van menjar anissos.*

A continuació, la mestra o el mestre explicarà que, abans d'inventar-se la seva narració, han de pensar en:

Un títol	
Una fórmula d'inici	
Un protagonista	Com és? Quants anys té?
Quin problema té el protagonista	
Com acaba la història	
Una fórmula d'acabament	

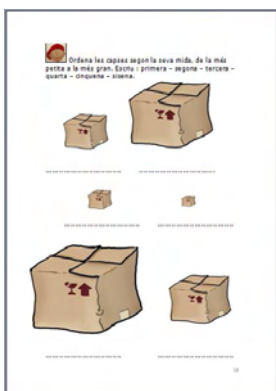
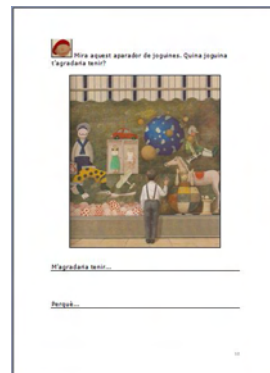
Una vegada pensada la història, es pot compartir amb la resta de la classe, tenint en consideració que, a l'hora d'explicar-la, es parli en veu alta, sense córrer i pronunciant correctament (a l'annex 1 trobareu una pauta de valoració de l'explicació del conte).

Conversa tot observant les joguines (activitat 15).

Iniciem una conversa a l'entorn de la il·lustració en què apareix en Tomàs contemplant un aparador de joguines. Feu preguntes que permetin als nens i nenes observar petits detalls, formes, materials i colors de les joguines:

- Quines joguines veus a l'aparador?
- Quina joguina t'agradaria tenir?
- Quines joguines tens a casa teva?
- Fixa't en una joguina. Pensa com és. Els teus companys han d'endevinar de quina joguina es tracta.

Endrecem les capses (activitat 16).

En aquesta activitat es tracta de saber identificar la grandària de les capses i aplicar l'ordinal correcte. A continuació, demaneu-los que expliquin com ordenarien les capses que en Tomàs va obrir.

Per últim, cadascú escriurà els ordinals tenint en consideració l'ortografia. Es pot demanar que dibuixin una setena capsa.

Presentem el nostre titella (activitat 17).

Es tracta de completar el protagonista de la història i posar-li un nom. Seria interessant presentar els titelles davant del companys i companyes per tal de treballar l'expressivitat i la interiorització de personatges, ja que cada nen i nena pot adoptar la veu del seu titella. Després, es poden penjar els titelles al suro de l'aula.

COMPETÈNCIA AUDIOVISUAL

Demanarem al nens que preparin una escenificació d'un conte amb titelles. Pot ser un conte inventat o un de conegut. La prepararan per petits grups i l'escenificaran a la resta de la classe. El conte es pot enregistrar i després visionar-lo tots junts.

Títol del conte	
Nom dels components del grup	
Titelles que es faran servir	
Personatges que sortiran al conte	
Dia que es representarà a classe	

TRACTAMENT DE LA INFORMACIÓ I COMPETÈNCIA DIGITAL

• Un passeig pel museu de la joguina

Us presentem un web molt interessant sobre joguines que podeu visionar: *Museu de joguet de Catalunya* (Figueres) <http://www.mjc.cat/>. Apartat: «Ara et toca jugar a tu».

Una vegada visionat el web, demanarem als alumnes que, per parelles, omplin aquest quadre:

Joguines que hem vist

COMPETÈNCIA ARTÍSTICA I CULTURAL

• Memoritzem...

La cultura popular té un bon grapat d'endevinalles relacionades amb les joguines (vegeu-ne una mostra a l'annex 2). Els nens poden memoritzar alguna endevinalla o algun poema.

• Fem titelles

Per tenir idees sobre com fer titelles, podeu consultar aquest web:

<http://www.jouscout.com/taller8.htm>

• Cantem

Si veieu aquest vídeo: <http://blocs.xtec.cat/femmusica/2008/12/10/titella-de-roba-1er-a/>, veureu unes nenes i nens de primer del centre Sagrada Família de Caldes d'Estrac cantant la cançó «Titella de roba».

3.2. ALTRES ACTIVITATS

- **Conversa sobre les joguines**

Feu que l'alumnat porti a classe alguna joguina. És un bon moment perquè cadascú presenti una joguina al davant dels companys. Es pot organitzar un racó amb totes les joguines portades pels nens i nenes.

- **Educació en valors. Parlem d'amics i amigues**

Després d'acabar la lectura, es pot conversar sobre el valor de l'amistat entre el titella i en Tomàs. S'aprofitarà per parlar de què vol ser un bon amic. Podem preguntar als nens i nenes si tenen algun amic, com es diu el seu millor amic o amiga, on viuen els seus amics, què estudien, quan es troben...

- **Un detall per al meu amic o amiga**

Demaneu als nens i nenes que portin nous buides i trencades per la meitat. Després, doneu a cada nen o nena un tros petit de paper per tal que faci un dibuix ben bonic. Col·loqueu els dibuixos dins les nous i tanqueu-les amb cinta adhesiva. Cadascú agafarà una nou i se l'emportarà de regal.

ANNEX 1

PAUTA DE VALORACIÓ DE LA NARRACIÓ ORAL	SÍ/NO
He parlat a poc a poc?	
He pronunciat bé?	
He parlat amb el volum de veu adequat?	
Quan narrava el conte, mirava el públic?	
He utilitzat gestos, en narrar el conte?	
NARRACIÓ DEL CONTE	
He dit el títol del conte?	
He començat amb una fórmula d'inici?	
He explicat com comença, com continua i com acaba el conte?	
He acabat el conte amb alguna fórmula de tancament?	
He escoltat els meus companys quan explicaven el seu conte?	
El conte que més m'ha agradat és.....	

ANNEX 2: POEMES I ENDEVINALLES

ARRI ARRI CAVALLET

Arri, arri, cavallet,
anirem a Sant Benet.
Sant Benet és un besavi
que afalaga els infantons
i que els omple de joguines,
de joguines i petons.

Josep Carner

LES JOGUINES

Les joguines molt cansades,
estan tipes de voltar;
dins el sac totes plegades
s'han posat a rondinar.

Al rei negre li demanen
que les deixi en un balcó;
-"Ho faré, diu el rei negre,
i com més a prop millor".

-"Si el rei ros no ens ho complica,
si el rei blanc dóna permís,
ara pujo de seguida
al balcó d'un cinquè pis".

Quan el sol ja despuntava,
vaig alçar-me del meu llit;
-Quina sort, quantes joguines
m'han deixat aquesta nit!

(Lletra: F. Bofill, A. Puig, F. Serrat)

Es pot llegir el poema i escoltar-lo en aquest web:

<http://www.edu365.cat/infantil/poesia/nadal/07jogui.htm>

JO TINC UNA BICI

Jo tinc una "bici"
pintada de nou.
Quan vull s'està quieta
i quan vull es mou.

Avui no vol córrer
i no sé per què;
l'he greixada amb oli
d'un setrill sencer!
Amb draps de camussa
tota l'he eixugat,

i ja un cop polida
així ha rondinat:
M'ha dit: -Estic prima;
no em tractes prou bé.
-Si tu ets la més ferma
de tot el carrer!
-Mira quines rodes
té aquella d'allà!
-Parles d'una moto!
No et pots comparar!

Joana Raspall

BALL RODÓ DE LA BICICLETA

Bici roda
roda bici,
a la moda
d'en Maurici;
cleta roda
roda cleta,
a la moda
de la Teta;
bici roda
roda cleta
roda roda
bicicleta.

Miquel Desclot

EL BANY

La nina de drap
que més m'estimava
s'ha descolorit
perquè l'he banyada.
Quan la mare em renta,
jo també tinc por
que em descoloreixin
l'aigua i el sabó.
Cada dia ho miro...,
però veig que no.

Joana Raspall

ENDEVINA, ENDEVINALLA

Tinc cavalls però no se'm veuen
corro molt i corro poc,
però si no em donen beguda
no arribo enlloc.

(El cotxe)

Va pel cel
té ales
i no és ocell.

(L'avió)

Mira't de dalt sembla una creu;
del costat, unes ulleres;
serveix per anar corrent...
si no et trenques les costelles.

(La bicicleta)

Petita o gran sóc rodona,
sóc de pell i sóc de goma,
sóc de carn i sóc de roba,
i dono bon gust a l'olla.

(La pilota)

Sóc petita i revinguda,
al món hi vinc per ballar,
per ballar han de lligar-me
i aprendre bé de llençar.

(La baldufa)

BIBLIOGRAFIA

- BARCENA, Carlos. «Michael Ende, un hacedor de fantasías». *CLIJ* [Barcelona] (1992), núm. 37; p. 18-21.
- ENDE, Michael. «¿Por qué escribo para niños?». *CLIJ* [Barcelona] (1992), núm. 37; p. 22-29.
- OLIVARES, Juan Carlos. «Michael Ende, el escritor de los niños-adultos». *CLIJ* [Barcelona] (1995), núm. 78; p. 19-23.

WEBGRAFIA

- GARRALON, Ana. «Michael Ende o la realidad en la fantasía». *Imaginaria*. (1999), núm. 8. <http://www.imaginaria.com.ar/00/8/ende2.htm>
- Web sobre Michael Ende i la seva obra (en alemany) www.michaelende.com
- Biografía de M. Ende: http://www.xtec.cat/recursos/lit_inf/dossiers/ende/bio.htm